

สรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนา คุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

โดย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

คำนำ

รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567 จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังที่ครอบคลุม 3 จังหวัดคือ นครศรีธรรมราช สงขลา และพัทลุง ได้แก่ การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคของโครงการพระราชดำรินในพื้นที่ การพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านให้ผ่านมาตรฐาน ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา/ข้อจำกัด/แนวทางการพัฒนา และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

การจัดทำสรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567 ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความร่วมมือจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคจากศูนย์อนามัยที่ 11 และ 12 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานในปีถัดไป

คณะผู้จัดทำ
ตุลาคม 2567

สารบัญ

คำนำ.....	1
สารบัญ.....	2
บทสรุปผู้บริหาร.....	3
1.ความเป็นมา.....	4
2.การดำเนินการ.....	5
กิจกรรมที่ 1 การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคของโครงการพระราชดำริ.....	5
1.1 การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านควนมีชัย ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	5
1.2 การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	8
กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านให้ผ่านมาตรฐาน.....	10
2.1 พัฒนาระบบประปาในพื้นที่.....	10
ปัจจัยความสำเร็จ.....	17
ปัญหา/ข้อจำกัด/แนวทางการพัฒนา.....	17
ข้อเสนอแนะ.....	17
ภาคผนวก.....	18

บทสรุปผู้บริหาร

การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อเฝ้าระวังสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคที่ให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง นำเสนอปัจจัยปัญหาที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนผู้ใช้น้ำและแนวทางการแก้ไขปัญหา นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพอนามัย โดยการควบคุม จัดการ ปัจจัยเสี่ยง และป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากโรคติดต่อที่เกิดจากน้ำเป็นสื่อ ซึ่งช่วยลดปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

สรุปผลการดำเนินงานการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567 ได้เฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคของโครงการพระราชดำริ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (โรงเรียน กพด.) โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และ การเฝ้าระวังและพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านในพื้นที่ให้ผ่านมาตรฐาน เกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563 เพื่อพัฒนาระบบประปาสูระบบประปาสะอาดตาม มาตรฐาน 3 C โดยสุ่มเก็บตัวอย่างน้ำบริโภคเฝ้าระวังทั้งหมด จำนวน 20 ตัวอย่าง พบผ่านมาตรฐานตามเกณฑ์ คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563 จำนวน 3 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 15.00 สำหรับพารามิเตอร์ ที่ไม่ผ่านมาตรฐาน และเป็นปัญหามากที่สุด คือ พบการปนเปื้อนโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ร้อยละ 70.59 รองลงมา คือ ค่าของแข็งละลายน้ำทั้งหมด (TDS) เหล็ก ความกระด้าง ฟลูออไรด์ คลอไรด์ ร้อยละ 52.94, 47.06, 41.18, 41.18, 35.29 ตามลำดับ แต่สิ่งที่น่ากังวล คือ พบการปนเปื้อนสารหนู ร้อยละ 17.65 ซึ่งเป็นสาเหตุ ของการก่อโรคมะเร็ง หากมีการบริโภคสะสมเป็นเวลานาน ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนงาน ผลักดันให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานมากขึ้น โดยใช้ EHA เป็นเครื่องมือ และขับเคลื่อนงาน ผ่านกลไกระดับจังหวัด จากผลการดำเนินงานควรมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับทิศทางการดำเนินงานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในปี 2568 ต่อไป

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

1. ความเป็นมา

ลุ่มน้ำปากพนังตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีแหล่งต้นน้ำคือ ทิวเขานครศรีธรรมราช เกือบขนานกับชายฝั่งทะเล โดยมีลักษณะภูมิประเทศ ๓ แบบ คือ ตอนบนของลุ่มน้ำ เป็นที่ลาดชันมาก ตอน ตอนกลางเป็นที่ลุ่มต่ำท้องกระทะ มีสภาพเป็นป่าพรุกว้างใหญ่ ตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มต่ำสู่ชายฝั่ง มีแม่น้ำปากพนังเป็นแม่น้ำสายหลัก ยาวประมาณ ๑๕๖ กิโลเมตรไหลผ่านกลางพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๐ อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ อำเภอปากพนัง อำเภอลำชะอวด อำเภอธำรง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอจุฬาภรณ์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอพระพรหม อำเภอเมืองและอำเภอลานสกา ๒ อำเภอของจังหวัดพัทลุง ได้แก่ อำเภอกวนขนุน และอำเภอบาปะยอม ๑ อำเภอ ของ จังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอระโนดรวม ๗๖ ตำบล ๕๙๙ หมู่บ้าน ประชากร ๕๔๔,๙๑๘ คน พื้นที่ประมาณ ๓,๑๐๐ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๑,๙๓๗,๕๐๐ ไร่ ในจำนวนนี้มีพื้นที่นามากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ ในอดีตลุ่มน้ำปากพนังมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงทุกนิเวศ ถูกประสานเกี่ยวโยงต่อกันอย่างสมดุลด้วยนิเวศแหล่งน้ำ เป็นอยู่ข้าวอันสำคัญสำคัญของภาคใต้ จากสภาพดินที่มีปัญหา จากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่หลากหลายแบบรื้อดเค้นทำลายเป็นผลให้ นิเวศแหล่งน้ำขาดสมดุล เกิดปัญหา น้ำเค็มรุก จากการขาดแคลนน้ำจืดน้ำเปรี้ยวจากป่าพรุแพร่กระจาย น้ำเสียจากพื้นที่ทำนา กุ้ง แปรงเกษตรกรรมและแหล่งชุมชน และเกิดน้ำท่วมในระดับสูงและยาวนาน เนื่องจากเป็นพื้นที่รวมน้ำหลากมีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางน้ำ และมีช่องทางระบายน้ำไม่เพียงพอ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎรในพื้นที่ ด้วยพระเนตรพระกรรณทรงมีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่อย่างต่อเนื่องยาวนานมาโดยลำดับถึง 13 ครั้ง แนวพระราชดำริ โดยสรุปคือ ทรงให้แก่ปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพน้ำ ขจัดความขัดแย้ง โดยก่อสร้าง “ประตูระบายน้ำอุทกวิภาชประสิทธิ์” เป็นจุดเริ่มต้น จากนั้นให้ก่อสร้างประตูระบายน้ำและระบบระบายน้ำระบบกักเก็บน้ำ และระบบส่งน้ำอื่นๆ เพิ่มเติมความสมบูรณ์ตามศักยภาพของพื้นที่ให้รักษาฟื้นฟูพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาอาชีพส่งเสริมรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ควบคู่กันไปอย่างครบวงจรเพื่อความอยู่ดีกินดีของราษฎรในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล

โครงการพัฒนาการจัดการน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การบริหารจัดการโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริไปอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ตามแนวพระราชดำริอย่างแท้จริง ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่โครงการพระราชดำริ พัฒนาระบบการจัดบริการน้ำบริโภคที่ปลอดภัยแก่ชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชน แกนนำในชุมชนในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาต้นแบบระบบการจัดการน้ำบริโภคที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้พื้นที่โครงการฯ มีน้ำบริโภคที่ปลอดภัย

2. การดำเนินการ

กิจกรรมที่ 1 การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคของโครงการพระราชดำริในพื้นที่

ได้แก่ โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) และโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.) มีพื้นที่ดำเนินการจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านควนมีชัย ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนในโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีพื้นที่ดำเนินการจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ สถาน พินิจและคุ้มครองเด็ก จังหวัดนครศรีธรรมราช รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านควนมีชัย ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

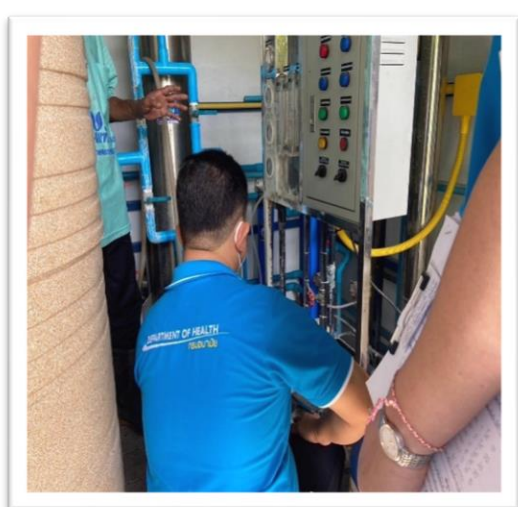
ผลผลิต : เจ้าหน้าที่ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช กรมอนามัย ได้ดำเนินการติดตามเยี่ยมเสริมพลังในการจัดการด้านคุณภาพน้ำบริโภค - อุปโภค จำนวน 1 แห่ง ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยมีการเยี่ยมติดตามการดำเนินงานการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค-อุปโภคและการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหารรวมทั้งการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ดังนี้

1.ด้านการจัดการสุขาภิบาลคุณภาพน้ำบริโภค-อุปโภค โรงเรียนมีการใช้น้ำถึง 20 ลิตร สำหรับการบริโภค และใช้น้ำประปาภูเขาที่มาจากอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส สำหรับการอุปโภคในโรงเรียนซึ่งมีความเพียงพอตลอดทั้งปี โรงเรียนมีบ่อบาดาล แต่ประปาบาดาลของโรงเรียนไม่สามารถใช้งานได้เนื่องจากระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำที่สร้างโดยสำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 6 เกิดการชำรุด เนื่องจากคุณภาพน้ำประปาบาดาลมีความกระด้างสูง ถ้านำน้ำบาดาลมาใช้จะเสี่ยงกับสุขภาพ และได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลตรวจน้ำถึง 20 ลิตร คุณภาพน้ำผ่านมาตรฐาน ทั้งนี้ ได้ให้คำแนะนำโรงเรียนทำการตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำด้วยชุดทดสอบ อ 11 เป็นประจำทุกเดือน การล้างทำความสะอาดถังใส่น้ำ รวมถึงการใช้คลอรีนในการฆ่าเชื้อโรค และได้มอบชุดยาเวชภัณฑ์ คลอรีนเม็ด ให้ทางโรงเรียนไว้ใช้ในการดำเนินการด้วย

2.ด้านการจัดการสุขาภิบาลอาหาร ในส่วนของโรงครัวและโรงอาหารของโรงเรียนนั้น มีการให้คำแนะนำในการปรับปรุงตามมาตรฐานการพัฒนาด้านสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน กพด.

ภาพการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

1.2 การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จังหวัดนครราชสีมา

ผลผลิต : เจ้าหน้าที่ศูนย์อนามัยที่ 11 นครราชสีมา กรมอนามัย ได้เข้าดำเนินการเฝ้าระวังการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค-อุปโภคและการดำเนินงานสุขาภิบาลอาหาร โดยดำเนินการประเมินมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารของงานสุทกรรม และตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำด้วยชุดทดสอบโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (อ 11) ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครราชสีมา เจ้าหน้าที่เข้าตรวจประเมินได้ประเมินงานสุทกรรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครราชสีมาตามเกณฑ์มาตรฐานสถานที่จำหน่ายอาหารตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สุขลักษณะสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ.2561 ได้ดำเนินการตรวจการปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียในน้ำดื่ม น้ำในสุทกรรม พร้อมทั้งตรวจหาเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียในอาหาร ภาชนะอุปกรณ์ และมือผู้สัมผัสอาหาร ของงานสุทกรรมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 ตัวอย่าง และตรวจสอบความสะอาดของภาชนะอุปกรณ์ จำนวน 5 ตัวอย่าง รวมทั้งมือของผู้สัมผัสอาหารจำนวน 2 ตัวอย่าง พร้อมกับให้คำแนะนำการดูแลห้องสุทกรรม การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ อาหารในห้องสุทกรรมเพื่อให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานสถานที่จำหน่ายอาหารตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข และมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563

ภาพการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

กิจกรรมที่ 2 การเฝ้าระวังและพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านให้ผ่านมาตรฐาน

2.1 พัฒนาระบบประปาในพื้นที่

2.1.1 ดำเนินการในพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอปากพนัง อำเภอพระพรหม อำเภอร่อนพิบูลย์ และ อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในระบบประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบประปาสู่ระบบประปาสะอาดตามมาตรฐาน 3 C จำนวน 6 แห่ง 18 ระบบประปา ดังนี้

ลำดับ	พื้นที่ดำเนินการ	อำเภอ	จำนวนระบบประปา
1	เทศบาลตำบลชะเมา	ปากพนัง	3
2	องค์การบริหารส่วนตำบลขนานนก	ปากพนัง	3
3	องค์การบริหารส่วนตำบลช้างซ้าย	พระพรหม	3
4	องค์การบริหารส่วนตำบลหินตก	ร่อนพิบูลย์	3
5	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ	เมือง	3
6	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพธิ์	จุฬาภรณ์	3

ผลผลิต : ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางห้องปฏิบัติการจำนวน 18 ระบบประปา ผลการตรวจคุณภาพน้ำพบว่า ตัวอย่างน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเพียงแห่งเดียวที่มีผลคุณภาพน้ำผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ 2563 จำนวน 2 ตัวอย่าง เป็นระบบประปาบาดาลบ้านศาลาแขก และระบบประปาบาดาล หมู่ที่ 10

ระบบประปาที่เหลืออีก 16 ระบบประปา ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ 2563 โดยไม่ผ่านพารามิเตอร์ สี, ความขุ่น, ของแข็งละลายในน้ำ (TDS), ความกระด้าง, คลอไรด์, ฟลูออไรด์, เหล็ก, แมงกานีส, สารหนู, โคลิฟอร์มแบคทีเรีย, ฮี.โคไล โดยสามารถแยกรายละเอียดผลคุณภาพน้ำได้ดังนี้

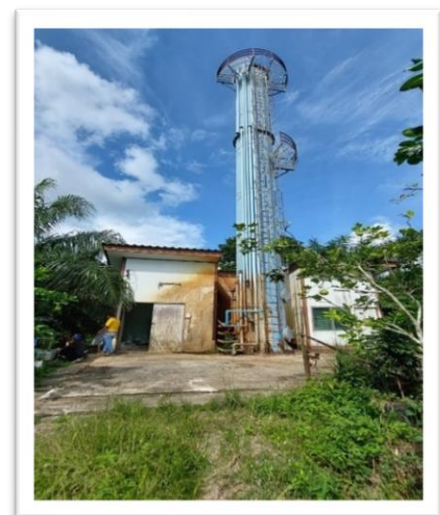
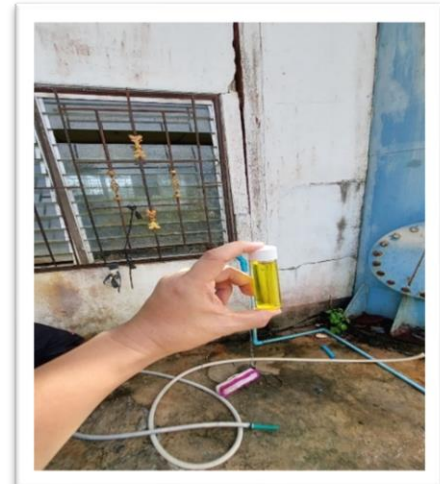
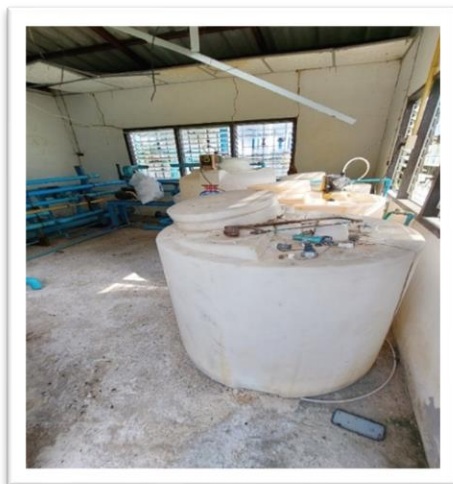
ลำดับ	พื้นที่ ดำเนินการ	จุดเก็บน้ำ	ประเภท น้ำ	ผลการ วิเคราะห์ จาก Lab	พารามิเตอร์ที่ไม่ผ่าน
1	เทศบาลตำบล ชะเมา	บ้านปากเนตร หมู่ที่ 4	บาดาล	ไม่ผ่าน	ความขุ่น,TDS,ความกระด้าง,คลอไรด์, ฟลูออไรด์,เหล็ก,โคลิฟอร์มแบคทีเรีย
2	เทศบาลตำบล ชะเมา	บ้านต้นจั่ว หมู่ที่ 5	บาดาล	ไม่ผ่าน	TDS,ความกระด้าง,คลอไรด์
3	เทศบาลตำบล ชะเมา	บ้านทวดลุง หมู่ที่ 1	บาดาล	ไม่ผ่าน	TDS,ความกระด้าง,คลอไรด์,ฟลูออไรด์,เหล็ก, โคลิฟอร์มแบคทีเรีย
4	อบต.ชนาบนาก	บ้านดอนโพรง หมู่ที่ 3	บาดาล	ไม่ผ่าน	TDS,ความกระด้าง,คลอไรด์,ฟลูออไรด์,เหล็ก, แมงกานีส,โคลิฟอร์มแบคทีเรีย,อี.โคไล
5	อบต.ชนาบนาก	บ้านหนองห้าง หมู่ที่ 4	บาดาล	ไม่ผ่าน	ความขุ่น,TDS,คลอไรด์,ฟลูออไรด์,เหล็ก
6	อบต.ชนาบนาก	บ้านหัวดอน หมู่ที่ 10	บาดาล	ไม่ผ่าน	ความขุ่น,TDS,คลอไรด์,ฟลูออไรด์,เหล็ก
7	อบต.ช้างซ้าย	บ้านไสมะนาว (หลังอบต.ลูกที่ 1) หมู่ที่ 7	บาดาล	ไม่ผ่าน	ฟลูออไรด์,สารหนู,โคลิฟอร์มแบคทีเรีย
8	อบต.ช้างซ้าย	บ้านไสมะนาว (หลังอบต.ลูกที่ 2) หมู่ที่ 7	บาดาล	ไม่ผ่าน	ฟลูออไรด์,สารหนู,โคลิฟอร์มแบคทีเรีย
9	อบต.ช้างซ้าย	บ้านไสมะนาว หมู่ที่ 7	บาดาล	ไม่ผ่าน	โคลิฟอร์มแบคทีเรีย,อี.โคไล
10	อบต.หินตก	ประปา หมู่ที่ 1	ผิวดิน	ไม่ผ่าน	โคลิฟอร์มแบคทีเรีย,อี.โคไล
11	อบต.ท่าเรือ	บ้านช้าง หมู่ที่ 7	บาดาล	ไม่ผ่าน	สี,ความขุ่น,TDS,ความกระด้าง,เหล็ก, แมงกานีส, โคลิฟอร์มแบคทีเรีย,อี.โคไล
12	อบต.ท่าเรือ	บ้านท้าวราช หมู่ที่ 13	บาดาล	ไม่ผ่าน	TDS,ความกระด้าง,เหล็ก,โคลิฟอร์มแบคทีเรีย
13	อบต.ท่าเรือ	บ้านจันทุน หมู่ที่ 14	บาดาล	ไม่ผ่าน	สี,ความขุ่น,TDS,ความกระด้าง,เหล็ก,สารหนู
14	อบต.ทุ่งโพธิ์	บ้านโคกแร่ หมู่ที่ 2	ผิวดิน	ไม่ผ่าน	โคลิฟอร์มแบคทีเรีย,อี.โคไล
15	อบต.ทุ่งโพธิ์	บ้านเขาตริก หมู่ที่ 3	ผิวดิน	ไม่ผ่าน	สี,ความขุ่น
16	อบต.ทุ่งโพธิ์	บ้านนายเลา หมู่ที่ 5	ผิวดิน	ไม่ผ่าน	โคลิฟอร์มแบคทีเรีย

ปัญหาอุปสรรค : การพัฒนาคุณภาพน้ำประปาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ 2563 นั้น ทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากคุณภาพน้ำดิบมีค่าของแข็งละลายในน้ำ และค่าความกระด้างที่สูงมาก เนื่องจากพื้นที่อยู่ใกล้ทะเล และระบบประปาในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นระบบประปาบาดาล มีเพียงถังกรองทรายสำหรับกรองสนิมเหล็ก ซึ่งความสามารถแก้ปัญหาความกระด้างและค่าของแข็งละลายในน้ำได้น้อย

ภาพการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

2.1.2 ดำเนินการในพื้นที่ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำประปาเพื่อการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในระบบประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบประปาสู่ระบบประปาสะอาดตามมาตรฐาน 3 C จำนวน 1 แห่ง 1 ระบบประปา คือ ระบบประปาบ้านไสตอตก หมู่ที่ 16 ตำบลชะมวง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

กระบวนการ : ระบบประปาบริหารจัดการระบบโดยคณะกรรมการประปาหมู่บ้านหมู่ที่ 16 ภายใต้การสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง สามารถให้บริการประชาชนในการใช้น้ำประมาณ 200 ครั้วเรือน โดยตัวระบบประปาประกอบด้วย บ่อสูบน้ำบาดาล 2 บ่อ ถังกรองสนิมเหล็ก ถังกรองเรซิน และหอถังสูง นอกจากนี้ยังมีการสร้างโรงกรองน้ำดื่มแบบกวดน้ำบริการประชาชน สำหรับมารองรับน้ำบริโภคโดยตรง โดยคิดค่าใช้จ่ายตามแต่ประชาชนจะบริจาคเพื่อใช้ในการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง มีการสุ่มตรวจคุณภาพน้ำทางภาคสนามเบื้องต้นด้วยเครื่อง DR 900 เพื่อหาค่าสนิมเหล็กในน้ำ และตรวจด้วยชุดตรวจ อ 11

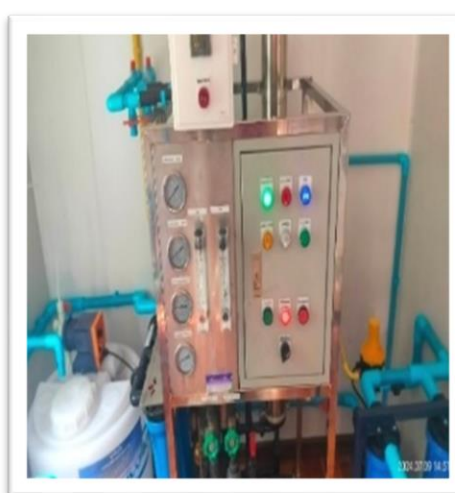
ผลผลิต : ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทางห้องปฏิบัติการจำนวน 1 ระบบประปา ผลการตรวจคุณภาพน้ำพบว่า ตัวอย่างน้ำของ **องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง** อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง **ไม่ผ่านเกณฑ์**มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ 2563 โดยไม่ผ่านพารามิเตอร์โคลิฟอร์มแบคทีเรีย เนื่องจากระบบประปายังไม่มีการเติมคลอรีนฆ่าเชื้อ ส่วนพารามิเตอร์อื่นๆ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แต่ค่าความกระด้างถึงแม้จะผ่านเกณฑ์ แต่ก็ถือว่าค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นปัญหาปกติของแหล่งน้ำใต้ดินในพื้นที่อำเภอกวนขนุน ที่มีกพบว่ามีหินปูนละลายน้ำใต้ดินค่อนข้างสูง ในส่วนของการตรวจด้วยชุดทดสอบภาคสนาม ได้ผลตรวจดังนี้

ตัวอย่างน้ำ	พารามิเตอร์ที่ตรวจ	ผลการตรวจ เครื่องมือ DR-900	ผลการตรวจชุดทดสอบ ภาคสนาม อ 11	ค่า มาตรฐาน
น้ำประปาบาดาล	ค่าสนิมเหล็ก	0.12	-	ไม่เกิน 0.3
	โคลิฟอร์มแบคทีเรีย	-	พบเชื้อ	ไม่พบเชื้อ
น้ำประปาบาดาล ผ่านโรงกรองน้ำ ดื่ม	ค่าสนิมเหล็ก	0.03	-	ไม่เกิน 0.3
	โคลิฟอร์มแบคทีเรีย	-	ไม่พบเชื้อ	ไม่พบเชื้อ

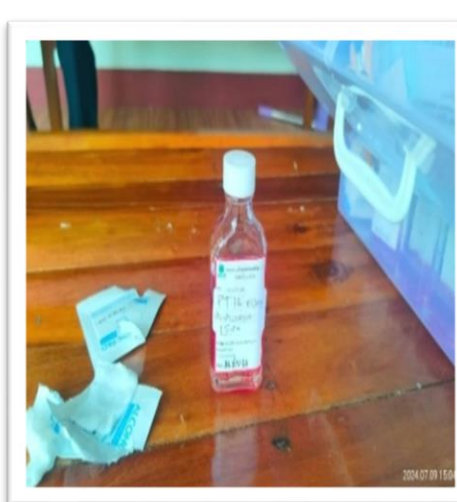
จึงได้แนะนำให้กรรมการประปาหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง เพิ่มความถี่การล้างย้อนเครื่องกรอง และมีการเติมน้ำเกลือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องกรองเรซิน ตลอดจนพิจารณาเพิ่มระบบการฆ่าเชื้อด้วยคลอรีนในน้ำประปา เพื่อให้คุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. 2563 เป็นการลดความเสี่ยงการเกิดโรคระบบทางเดินอาหารแก่ประชาชนต่อไป

ปัญหาอุปสรรค : การพัฒนาคุณภาพน้ำประปาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ 2563 นั้น ทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากด้วยข้อจำกัดเรื่องเวลาและงบประมาณดำเนินการได้ดำเนินการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาเพียงแห่งเดียว

ภาพการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นทีลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2567

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกระดับ ทุกภาคส่วนที่อำนวยความสะดวกในการทำงาน การประสานงานร่วมกัน เพื่อช่วยให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ท้องถิ่นเริ่มให้ความสำคัญในการเฝ้าระวังและพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่มากขึ้น เนื่องจากเป็นทั้งนโยบายที่ต้องดำเนินการ และเป็นประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนจะได้รับเพื่อส่งผลให้ทุกกลุ่มวัยมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์
3. ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ และคณะครูเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนถ้ามีการบริหารจัดการในเรื่องของสุขาภิบาลอาหาร สุขาภิบาลน้ำ รวมถึงอนามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
4. มีการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่โดยร่วมคิด ร่วมทำนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่

ปัญหา/ข้อจำกัด/แนวทางการพัฒนา

1. โรงเรียนมีปัญหาเรื่องงบประมาณ องค์ความรู้ของครูผู้ดูแลระบบ ครูผู้ดูแลขาดทักษะประสบการณ์ในการดูแลเครื่องกรองและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำในโรงเรียน (โยกย้าย/รับงานใหม่)
2. ข้อจำกัดของห้องปฏิบัติการสาธารณสุขกรมอนามัยในการจัดส่งอุปกรณ์และรับตัวอย่าง/ควรมี Lab ในส่วนภูมิภาค
3. คุณภาพน้ำดิบมีค่าของแข็งละลายในน้ำ และค่าความกระด้างที่สูงมาก เนื่องจากพื้นที่อยู่ใกล้ทะเล
4. การดำเนินงานเรื่องการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านข้อจำกัดเรื่องเวลาและงบประมาณดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

1. ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานมากขึ้น โดยใช้ EHA เป็นเครื่องมือ
2. ผลักดันการขับเคลื่อนงานผ่านกลไกระดับจังหวัด เช่น กลไกคณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด (คสจ.) / คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)
3. ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
4. สนับสนุนความรู้ สื่อวิดีโอ คลิปวิดีโอ ในการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์และสถานพินิจ
5. จัดอบรม/ทบทวนความรู้ครูและแกนนำนักเรียนในการดูแลบำรุงรักษาเครื่องกรองน้ำและเฝ้าระวังคุณภาพเป็นประจำทุกปี รวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณในการเปลี่ยนไส้กรองและงบประมาณในการบำรุงรักษาเครื่องกรองน้ำประจำปี

ภาคผนวก

ภาพข่าวกิจกรรม

ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช ลงพื้นที่ดำเนินการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคอุปโภค ณ สถาน พินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครศรีธรรมราช

กรมอนามัย พร้อมให้ข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์สำหรับคุณ

05.08.2567 2 0 Like 0 แชร์

“
กรมอนามัย
เรามีสาระสุขภาพดีๆ
ส่งตรงถึงคุณ
ทุกวัน
”

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายแพทย์อรรถพล แก้วสัมฤทธิ์	รองอธิบดีกรมอนามัย
2. นางสุธิดา อุทะพันธุ์	ผู้อำนวยการสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ
3. นายแพทย์วินัย ตันติธนาพร	ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช
4. นายแพทย์อรรถสิทธิ์ แดงมณี	ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา

ผู้จัดทำ

1. นายรัชชพงศ์ ดำรงพิงคสกุล	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
2. นางสาวอังคณา คงกัน	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
3. นางสาวพรเพชร ศักดิ์ศิริชัยศิลป์	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
4. นางสาวปาริชาติ สร้อยสูงเนิน	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
5. นายสิงค์กร พรหมขาว	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
6. นางสาวดรุณี สีสุตโท	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
7. นางสาวเอมอร ชันมี	สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
8. นางสาววรัญญาศิชา พงศ์นากุล	ศูนย์อนามัยที่ ๑๑ นครศรีธรรมราช
9. นายกฤตธน พงศ์นากุล	ศูนย์อนามัยที่ ๑๑ นครศรีธรรมราช
10. นายสะหลัน สามะ	ศูนย์อนามัยที่ ๑๒ ยะลา
11. นายสุธน เขียวขำ	ศูนย์อนามัยที่ ๑๒ ยะลา

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

กลุ่มพัฒนาระบบจัดการคุณภาพน้ำบริโภค สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย

กรมอนามัย 88/22 หมู่ 4 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร 02 590 4847 โทรสาร 02 590 4188

